Nicoleta NEŞU
Sapienza Università di Roma, Italia

PROBLEME DE TERMINOLOGIE ÎN ACTUL TRADUCERII

Verbul *a comunica*, în sensul lui originar, are o semnificaţie profundă, care se regăseşte în forma latină a verbului (*communicare* înseamnă „a face comun ceva, a împărtăşi, a pune împreună, a uni"), semnificaţii ce se regăsesc, cel puţin pentru limba română, la C-tin Noica în cuvântul *cuminecare*.

> „Cuvântul acesta ‚cuminecare', purtător de atâtea afirmări, nu este numai al limbii noastre. Vine din latinescul *communicare* şi prin latina ecleziastică a căpătat în toate limbile romanice acelaşi sens, de a se împărtăşi de la, a se împărtăşi întru ceva. (…) Comunicarea e de date, de semnale sau chiar de semnificaţii şi înţelesuri; cuminecarea e de subînţelesuri". [1]

Legat de acest aspect, Mihai Dinu [2] subliniază tocmai această dualitate a semnificaţiei cuvântului *a comunica*, dualitate ce dă seama şi de ambivalenţa procesuală a fenomenului comunicării, evidenţiind dubla sa dimensiune, sacră şi profană:

> „Comunicarea stă la baza organizării sociale, coagulând şi controlând raporturile ‚orizontale' dintre oameni, dar angajează totodată şi aspiraţiile lor ‚verticale', într-o mişcare ascensională către planurile superioare ale realităţii. Nu poate trece neobservată, în această ordine de idei, paralela semnificativă cu dublul statut al *cuvântului*, care, pe lângă înţelesul comun, situat în sfera semantică a comunicării, îl are şi pe acela de logos, Verb divin, apropriat prin *cuminecare*. Aşezată sub semnul cruciform al acestei duble orientări, comunicarea dobândeşte o rezonanţă mai adâncă, un timbru metafizic, pe care definiţiile uzuale i-l refuză, din păcate."

Ca urmare, comunicarea nu mai poate fi înţeleasă doar ca un simplu fenomen mecanic de transmitere de informaţie, ci trebuie să-i reatribuim semnificaţia antropologică, cea de acţiune asupra altor oameni, creatoare de relaţii intersubiective, fondatoare ale societăţii.

Prin natura sa, comunicarea a reprezentat întotdeauna un fapt social şi politic major, parte integrantă a vieţii şi ordinii sociale. Omul societăţii moderne

> „este prins între polul cuvântului şi cel al gestului, sau, mai general, între demers şi discurs. Mutaţia ontologică ce a dus la apariţia omului, concomitentă cu apariţia limbii, a deplasat tot ce este omul spre cuvânt, adică spre semnificare". [3]

Proiectul integrării europene, fenomenul globalizării, întâlnirea dintre spaţii culturale diverse presupun o intensificare a contactelor directe, la niveluri diferite, între indivizi aparţinând unor culturi şi civilizaţii diferite, prin termenul cultură înţelegând ambele definiţii, cea de totalitate a creaţiilor artistice dar şi cea antropologică, de sumă a valorilor umane. Europa oferă astăzi un model cultural nou, mult amplificat, unde culturile îşi păstrează identitatea dar, în acelaşi timp, contribuie la naşterea unei culturi europene; varietatea înseamnă bogăţie şi nu opoziţie. Peisajul lingvistic al Uniunii Europene cuprinde 23 de limbi oficiale, cărora li se adaugă aproximativ alte 60 de limbi regionale şi limbi ale comunităţilor de emigranţi. Respectarea diversităţii culturale şi lingvistice este legiferată printr-o serie de acte şi documente specifice. Articolul 128 al Tratatului Uniunii Europene prevede dezvoltarea culturii şi limbilor statelor membre, concomitent cu respectarea diversităţii lor naţionale şi accentuând, prin diverse mijloace, moştenirea culturală comună. Comisia Europeană promovează o politică privind multilingvismul pentru a consolida unul dintre motto-urile Uniunii: „unitate în diversitate". Există o Declaraţie Universală a

BDD-A3159 © 2010 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:37:28 UTC)

Drepturilor Lingvistice (semnată la Barcelona, în 1999), pe modelul Declarației Universale a Drepturilor Omului din 1948, există o dată în calendar care reprezintă Ziua Internațională a Limbii Materne, s-a propus crearea unui Consiliu al limbilor şi a unei Comisii mondiale a drepturilor lingvistice etc. Toate acestea legiferează ceea ce Umberto Eco afirma:

> „Europa începe o dată cu naşterea limbilor sale populare, iar o dată cu reacția, de multe ori alarmată, la izbucnirea acestora începe cultura critică a Europei, care înfruntă drama fragmentării limbilor şi se porneşte a reflecta asupra propriului destin de civilizație multilingvă." [4]

Dar, acelaşi Eco considera că

> „la capătul îndelungatei sale căutări, cultura europeană se află în fața necesității urgente de a găsi o limbă vehiculară care să-i sudeze fracturile lingvistice, astăzi chiar mai mult decât în trecut". [5]

Şi, până la recuperarea unei limbi adamice pierdute sau a unei limbi perfecte încă negăsite, avem la îndemână ceea ce lingvistica integrală numeşte „vorbire la puterea a doua", adică **traducerea**. Aceasta vine definită ca o formă particulară, specială a vorbirii, ca „un hablar por medio de otra lengua y con un contenido ya dado", Coşeriu subliniind faptul că, în actul traducerii,

> „se trata de expresar un mismo contenido textual (de texto) en lenguas diferentes. Ahora bien, puesto que los contenidos de las lenguas (o „idiomas") son distintos, mientras que el contenido traducido debe ser el mismo, este contenido non puede ser idiomático, sino sólo inter- o supra-idiomatico". [6]

În general, în lucrările de specialitate, actul traducerii a fost considerat ca o activitate de gradul doi, o activitate secundară, uneori chiar mecanică, fără a se ține cont de substratul creator pe care aceasta îl presupune şi în afara căruia nu se poate vorbi despre traducere în adevăratul sens al cuvântului. Ceea ce se înțelegea prin traducere – în sens „tradițional" - era un proces de mediere în urma căruia, conținutul unui text ce aparținea unei anumite limbi era redat într-o altă limbă, într-un mod cât mai apropiat posibil, la nivelul structurilor semnificatului. Schimbarea radicală de perspectivă vine, pe la jumătatea secolului trecut, odată cu activitatea teoretică desfăşurată de Cercul formalist rus şi, apoi, cu cea a Cercului lingvistic de la Praga şi a celora care le-au urmat principiile. Actul traducerii devine, treptat, o interpretare, o interrelaționare a conținutului semantic cu cel al expresiei la nivelul celor două limbi, se vorbeşte despre procese de substituție, transfer etc. [7]

Astfel, procesul traducerii şi problemele pe care acesta le ridică au fost recunoscute ca făcând parte din sfera mai largă a proceselor de ordin semiotic din momentul în care s-a conştientizat faptul că traducerea nu înseamnă o simplă transpunere a unui semnificat dintr-o limbă în alta, ci implică trecerea dintr-o realitate socio-culturală în alta. Celebra teză a lui Sapir conform căreia limba reprezintă un „ghid al realității sociale" şi, deci, că omul este condiționat de şi prin limbaj schimbă, în mod radical, datele problemei. Nu există, spune el, două limbi suficient de asemănătoare ca să poate fi considerate ca reprezentând aceeaşi realitate socială; modul în care se trăieşte în diferitele societăți reprezintă moduri distincte şi nicidecum acelaşi mod care poartă „etichete diferite". [8]

Pornind de la teoriile lui Sapire sau Benveniste în ceea ce priveşte influența sau rolul limbajului în diferitele tipuri de manifestări ale culturii umane, Lotman afirmă că, în funcționarea lor istorică reală, limba şi cultura sunt inseparabile - nu este posibilă existența unei limbi (în accepția completă a termenului) care să nu fie imersă într-un context cultural,

BDD-A3159 © 2010 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:37:28 UTC)

aşa cum nu este posibilă o cultură care să nu aibă în centrul său o structură proprie de tipul limbii naturale. În acest raport limbă - cultură, limbajul funcţionează ca sistem modelizator primar, în timp ce literatura şi arta, în general, funcţionează ca sisteme modelizatoare secundare. Ca o abstractizare, limba/limbajul poate fi conceput ca un fenomen în sine şi de sine stătător – însă, spune Lotman, în funcţionarea sa reală, el este incorporat într-un sistem mult mai general, într-un sistem cultural, împreună cu care formează o totalitate complexă. [9]. Din acest moment, traducerea nu mai reprezintă un simplu fenomen lingvistic, ci devine un amplu proces de mediere între două sau mai multe realităţi culturale.

Această dificultate teoretică, de reflectare a aceleiaşi realităţi prin conţinuturi-semnificaţii ale unor limbi diferite, pe care actul traducerii trebuie să o înfrunte, apare, sub o formă sau alta, la mai toţi cei care s-au ocupat, direct sau indirect, de problema traducerii. Faptul fusese deja remarcat de însuşi Humboldt în momentul în care afirmă că, în ceea ce priveşte planul conţinutului, limbile se deosebesc, în primul rând, printr-o organizare specifică a conţinutului lor lexical şi gramatical şi, abia apoi, ele se deosebesc şi prin aspectul lor material.

> „Limba este, într-un fel, manifestarea exterioară a spiritului popoarelor; limba lor este spiritul lor, iar spiritul lor este limba lor. Oricât am vrea, nu le putem gândi niciodată îndeajuns de identice!". [10]

Este adevărat că filosoful german relaţionează specificitatea limbilor la câteva constante universale ale limbajului, în general, în sensul că identifică aceste universalii în limbile particulare, la *nivelul raportului de desemnare* (relaţia cuvintelor cu conceptele pe care le desemnează), la *caracterul universal al expresiei* (identitatea aparatului fonator la toţi oamenii), precum şi la *simbolismul fonetic* (evocarea unor însuşiri ale obiectelor prin intermediul calităţilor intrinseci ale sunetelor) (Munteanu, 2005/2008, 16), afirmând că

> „atât de admirabilă este în limbă individualizarea în interiorul concordanţei universale, încât se poate spune cu egală îndreptăţire şi că întreaga specie umană deţine o singură limbă, dar şi că fiecare om deţine o limbă proprie". [11].

Dar este la fel de adevărat că tot Humboldt

> „renunţă la proiecţia himerică a unei limbi iniţiale (perfecte) şi priveşte ca pe un dat necesar diversitatea limbilor şi a popoarelor, pusă în relaţie directă cu producerea forţei spirituale a omului" [12]

şi refuză, astfel, în mod categoric, orice încercare de imaginare a unei limbi universale, logice şi raţionale.

Între celebrele sale studii de lingvistică generală, Roman Jakobson include şi problematica aspectelor lingvistice pe care actul traducerii o presupune. El distinge trei tipuri distincte de traducere: *traducerea endolingvistică* sau *reformularea* – care constă în interpretarea semnelor lingvistice cu ajutorul altor semne lingvistice aparţinând aceleiaşi limbi; *traducerea interlingvistică* sau *traducerea propriu-zisă* – care constă în interpretarea semnelor lingvistice cu ajutorul semnelor lingvistice aparţinând altei limbi şi, în sfrâşit, *traducerea intersemiotică* sau *transmutarea* – care presupune interpretarea semnelor lingvistice cu ajutorul sistemelor de semne non-lingvistice. În opinia sa, există o problemă comună celor trei tipuri identificate, şi anume, faptul că nu se poate vorbi despre o echivalenţă completă obţinută prin intermediul traducerii, chiar dacă mesajele dintr-o limbă pot fi utilizate ca interpretări adecvate ale unor unităţi de cod dintr-o altă limbă. Acest lucru se întâmplă, consideră Jakobson, tocmai pentru că fiecare element conţine în sine o serie de asocieri şi de conotaţii care nu pot fi transferate. El ajunge, astfel, la concluzia că întreaga artă poetică este,

BDD-A3159 © 2010 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:37:28 UTC)

din punct de vedere tehnic, intraductibilă; este posibilă doar „transpunerea creatoare", în interiorul unei anumite limbi – de la o formă poetică la alta – sau între limbi diverse. De asemenea, este posibilă şi „transpunerea semiotică" de la un sistem de semne la altul – de la arta limbajului la muzică, la dans, la cinematografie sau la pictură. [13]

Sociolingvistul şi antropologul E. Nida vorbeşte despre patru perspective valabile în ceea ce priveşte studiul traducerii, perspective complementare. Este vorba despre o *perspectivă filologică*, în care „accentul cade pe compararea textului sursă cu cel ţintă"; o *abordare lingvistică* care „se axează în principal pe comparaţia dintre cele două limbi, limba sursă şi limba receptoare"; *abordarea comunicativă* care „îşi concentrează în special atenţia asupra actului comunicativ original din limba sursă şi comunicarea ce îi corespunde în limba receptoare"; *abordarea sociosemiotică* în care „accentul cade pe semnificaţia acelor semne care trasnmit mesajul către receptori, în anumite împrejurări". [14] Examinarea detaliată a acestora îl fac pe cercetător să afirme că traducerea este, de fapt, o „tehnologie creatoare", care trebuie să aibă la bază o bună cunoaştere a naturii limbajului şi care trebuie să ţină cont de faptul că limba nu poate fi niciodată separată de contextul cultural care o produce, de cultura pe care ea însăşi o reflectă. Plecând de la convingerea că

> „limbile diferă nu atât în ceea ce priveşte realităţile pe care le indică, cât prin modul în care se referă la obiecte şi experienţe" şi că „pe lângă capacităţile lor lexicale de a vorbi despre întreaga complexitate a experienţei umane toate limbile posedă anumite modalitaţi care amplifică atractivitatea unui discurs" [15]

sociolingvistul este de părere că traducerea este posibilă şi că ea se realizează la nivelul sensurilor.

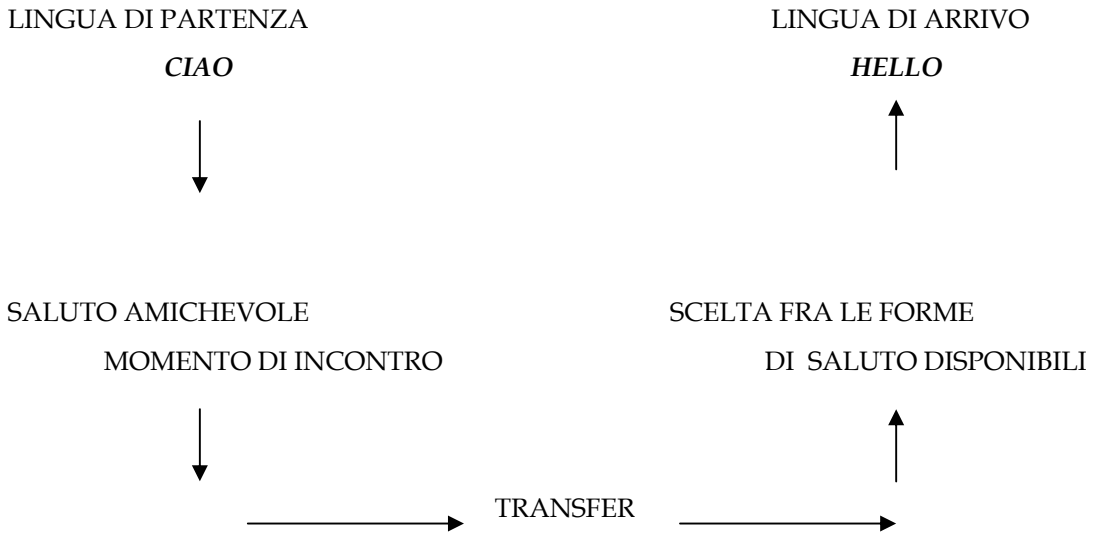
> „A traduce sensuri înseamnă a traduce semnificaţia totală a unui mesaj atât în ceea ce priveşte conţinutul lexical sau propoziţional, cât şi semnificaţia sa retorică". [16]

Ca urmare, traducătorul trebuie să se folosească de criterii care depăşesc sfera pur lingvistică, operând un adevărat proces de decodificare şi recodificare. Modelul propus de Nida, încă din anul 1969, parcurge următoarele faze: de la materialul lingvistic al textului de pornire se ajunge la textul din limba în care se traduce, trecând prin procesele de *analiză*, *transfer* şi *restructurare*. [17]

Interesant este modul în care, pe baza acestei scheme, Susan Bassnett-McGuire, scoate în evidenţă dificultăţile traducerii unor termeni care, la prima vedere, nu par a pune niciun fel de problemă, cum este, spre exemplu, cuvântul din limba italiană *ciao*, când trebuie tradus în franceză, germană şi engleză. [18] Autoarea subliniază că aceste dificultăţi de traducere vin din faptul că italiana nu face distincţia între formulele de salut din momentul întâlnirii şi cele din momentul despărţirii, în timp ce engleza, franceza şi germana dispun, în acest sens, de un lexic specializat – ceea ce face ca traducerea de tip „dicţionar" să nu fie potrivită în acest caz. În limba italiană, *ciao* reprezintă o formulă de salut strâns legată de un anumit tip de raport interpersonal care nu este dependentă, însă, de situaţia specifică de comunicare, în termeni de „întâlnire" sau „rămas bun", aşa cum este în celelalte limbi menţionate. Mai mult, aşa după cum bine se ştie, în limba engleză, ca şi în franceză sau germană, se pot întâlni, ca formule de salut, şi expresii idiomatice sub forma unor întrebări retorice (care, de altfel, se întâlnesc şi în italiana). Cum alege, în acest caz, traducătorul forma corectă? Aici, autoarea reia schema propusă de Nida şi face următoarea echivalenţă: *procesului de analiză* îi corespunde identificarea faptului ca *ciao* reprezintă, în limba de pornire, o formulă de salut, amicală, la întîlnire, urmează apoi *transferul*, în timp ce *procesului de restructurare* din schema

BDD-A3159 © 2010 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:37:28 UTC)

propusa de Nida îi corespunde, în opinia autoarei, procesul de alegere dintre formele de salut disponibile în limba în care se traduce. Rezultă următoarea schemă:

În termenii linvisticii integrale, traducerea este o activitate de creare a unui text-oglindă a unui alt text, iar finalitatea acestei activități este reprezentată de încercarea de a reproduce, cât mai fidel, aceeaşi designație şi acelaşi sens cu ajutorul semnificatelor dintr-o altă limbă,

> „designar los mismos estados de cosas por medio de otra lengua, o sea, la de decir lo mismo – como significación de habla – por medio de sgnificados en principio diferentes". [19]

Parcursul actului propriu-zis al traducerii se structurează, astfel, în două etape: prima constă în "găsirea" - prin intermediul semnificatelor limbii textului original - a designatelor si apoi, construcția sensului textului prim – etapă numită de Coşeriu „semasiologică", urmând ca, în a doua etapă, să se identifice semnificatele din limba țintă prin care să se „designeze" starea de lucruri descrisă în textul original şi să se construiască un sens al textului-oglindă similar celui original, etapă pe care Coşeriu o numeşte „onomasiologică", cu precizarea că este vorba despre o semasiologie şi o onomasiologie de tip textual şi nu la nivelul limbilor idiomatice. Ca urmare, ***ceea ce se traduce nu sunt semnificatele limbilor, ci sensul textelor, situație ce obligă traducătorul să preia şi să urmeze procedeele şi strategiile creației de sens utilizate de creatorul textului original*** (sublin.ns. N.N.). Acest proces îl transformă, automat, într-un creator de text/sens, în timp ce traducerea devine o problemă de lingvistică a textului, de hermeneutică a sensului. Şi asta pentru că se traduce, întotdeauna, un text, adică un sens, iar problema traducătorului este, de fapt, o problemă de lingvistică a textului, adică de stabilire a unei corespondențe între texte aparținând la două limbi diferite, si nu una de gramatică sau de lexicologie a limbilor respective.

Unul dintre exemplele practice pe care Coşeriu îl utilizează pentru a susține această idee este cel al expresiilor idiomatice (considerate de mulți ca intraductibile, ca structură – în schimb, ele devin complet traductibile dacă le considerăm ca microtexte-purtătoare de sens, a căror valoare semantică globală nu coincide, în sensul că nu este dată de suma valorii elementelor care o compun). Formula *mi dispiace* din limba italiană se traduce, ca text, prin

BDD-A3159 © 2010 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:37:28 UTC)

Îmi pare rău, în română, *Lo siento*, în spaniolă, *I am sorry*, în engleză, *Es tut mir leid*, în germană. În limba de origine - italiană - ea nu reprezintă, însă, o expresie idiomatică, atâta timp cât ea poate fi analizată, ci reprezintă o simplă întrebuințare a verbului *dispiacere*. Ea devine, însă, expresie idiomatică în momentul traducerii ei în limbile română, spaniolă, engleză sau germană deoarece, din punctul de vedere al acestor limbi, ea nu este analizabilă. Cu alte cuvinte, dacă traducerea s-ar face la nivelul limbii, şi nu la acela al sensului textual, ea s-ar traduce prin *Îmi displace* (rom.), *Me desagrada* (span.), *I dislike it* (engl.) şi *Es missfält* (germ.), din moment ce verbului italian *dispiacere* îi corespund verbele *a displăcea* (rom.), *desagradar* (span.), *to dislike* (engl.) şi *missfällen* (germ.). Rezultă deci că acest proces de echivalare nu se confundă, în totalitate, cu cel al transpoziției, definit de Coşeriu drept tehnică de stabilire a corespondențelor, „la técnica del establecimiento de correspondencias" [20], atâta timp cât găsirea designațiilor echivalente în limba în care se traduce presupune o serie de procedee care poate merge până la explicarea propriu-zisă, explicită, atunci când nu se găseşte un termen echivalent. Şi aici Coşeriu preia, pentru exemplificare, un exemplu oferit de Jakobson: unui vorbitor nativ de limbă rusă, căruia i se transmite un text în limba engleză de tipul *I wrote to my friend*, va trebui să i se dea următoarele lămuriri: acțiunea este terminată sau nu, prin *friend* se înțelege o persoană de sex feminin sau masculin şi dacă subiectul este feminin sau masculin şi aceasta pentru că, limba rusă, spre deosebire de engleză, are verbe care exprimă o acțiune terminată (perfective) sau neterminată (imperfective), se face distincția între feminin-masculin în cazul substantivelor, în timp ce trecutul verbului indică şi genul subiectului. Desigur că, din punct de vedere teoretic, limba engleză poate exprima toate aceste determinări însă, limba engleză nu *cere* aceste explicitări, ele nu trebuie exprimate, în timp ce în limba rusă sunt obligatorii. Pe de altă parte, există alte distincții pe care engleza este obligată să le opereze (articolul, spre exemplu) şi pe care rusa ori nu le exprimă deloc, ori le exprimă parțial şi cu instrumente diverse. [21] Toate acestea se datorează faptului că limbile se diferențiază între ele prin aşa-numitele elemente diferențiale, acele trăsături distinctive pe care o limbă le utilizează şi care nu coincid, în sensul că un element poate fi diferențial într-o limbă şi în alta nu. De aceea, în cazul traducerii,

> „nu are importanță faptul că anumite ´semnificate´ sunt gândite sau se cunosc datorită cunoaşterii lucrurilor desemnate: ceea ce contează este dacă limba face sau nu distincția şi dacă în fiecare caz există sau nu limite semantice date de limba înseşi". [22]

Ca urmare, dacă limba română, spaniolă sau italiană desemnează cu acelaşi cuvânt *bunică*, *abuela*, *nonna*, bunica maternă şi cea paternă, chiar dacă, în realitatea extralingvistică reprezintă două realități diferite, traducerea acestui cuvânt în limba suedeză necesită această diferențiere, şi la nivelul expresiei, pentru că limba suedeză le numeşte în mod diferit, existând două cuvinte distincte pentru cele două realități extralingvistice distincte. Ca urmare, traducătorul va trebui să cunoască şi să țină cont de această distincție, apelând şi la categoria contextelor.

Conform *Genezei*, după Potop, „tot pământul avea o singură limbă şi aceleaşi cuvinte", se descrie, astfel, o stare de perfecțiune primordială a omenirii, un paradis terestru caracterizat printr-o umanitate unită, atât din punct de vedere politic, cât şi lingvistic. Dumnezeu, însă, pentru a le pedepsi trufia, i-a izgonit pe oameni din acest loc paradisiac şi i-a condamnat la confruntarea cu pluralitatea culturilor şi a limbilor.

> „Şi Domnul a zis: Iată, ei sunt un singur popor şi toți au aceeaşi limbă, şi iacă de ce s-au apucat; acum nimic nu i-ar împiedica să facă tot ce şi-au pus în gând. Haidem! Să Ne pogorâm şi să le

BDD-A3159 © 2010 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:37:28 UTC)

încurcăm acolo limba, ca să nu-şi mai înţeleagă vorba unii altora. Şi Domnul i-a împrăştiat de-acolo pe toată faţa pământului." (*Geneza, XI, 6-8*)

Din acest moment şi până în zilele noastre, omenirea s-a străduit să recupereze acea armonie lingvistică primordială, să recupereze *limba adamică*, *perfectă* în sine, sau să conceapă o *lingua universalis*, pe modelul limbii perfecte. Părerile specialiştilor sunt împărţite – nu se poate vorbi despre *confusio linguarum* ca despre ceva exclusiv negativ; diversitatea lingvistică şi cea culturală ce derivă din ea poate reprezenta un avantaj. "Ciocnirea civilizaţiilor", despre care vorbea şi S. Huntington, trebuie vazută, credem noi, mai ales sub aspectul pozitiv al ciocnirii în sensul de interferenţă a culturilor. Cunoaşterea şi înţelegerea culturii în care te găseşti la un moment dat înseamnă accesul spre înţelegerea perspectivei pe care limba respectivă o propune asupra lumii, înseamnă accesul spre ceilalti, înseamnă primul pas spre stabilirea unui raport valid, iar traducerea, în ciuda tuturor problemelor pe care le ridică, nu face decât să contribuie, în mod pozitiv, la acest punerea în act a acestuideziderat.

NOTE:

[1] Noica, C-tin., *Rostirea filosofică românească*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1970, p. 17
[2] Dinu, M., *Comunicarea*. Repere fundamentale, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1997, pp. 15 – 16
[3] Codoban, A., *Semn şi interpretare*. O introducere postmodernă în semiologie şi hermeneutică, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001, pp. 8-9
[4] Eco, U., *În căutarea limbii perfecte*, Ed. Polirom, Iaşi, 2002, p. 21
[5] idem, p. 274
[6] Coşeriu, E., *El hombre y su lenguaje. Estudios de teoría y metodologia lingüística*, Madrid, 1977, pp. 222 – 223
[7] Pentru detalii a se vedea Catford, J.C., *A Linguistic Theory of Translation*, Oxford University Press, London, 1965 sau Holmes, J., (ed.) *The Nature of Translation*, Mouton, Haga, 1970 sau Quirk, R., *The Linguist and the English Language*, Edward Arnold, London, 1974
[8] Sapir, E., *Cultura, linguaggio, personalità*, Einaudi, Torino, 1972, p. 58
[9] Lotman, J., Uspenskij, B., *Tipologia della cultura*, Bompiani, Bologna, 2001, p.42
[10] Humboldt, W. von, *Despre diversitatea structurală a limbilor şi influenţa ei asupra dezvoltării spirituale a umanităţii*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2008, p. 80
[11] idem, p. 87
[12] Munteanu, E., "Humboldt şi humboldtianismul", introducere la Humboldt, 2008, *Despre diversitatea structurală a limbilor şi influenţa ei asupra dezvoltării spirituale a umanităţii*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2008, p. 16
[13] Jakobson, R., *Saggi di linguistica generale*, Feltrinelli, Milano, 1985, pp. 56 – 64
[14] Nida, E., *Traducerea sensurilor*, Ed. Institutul European, Iaşi, 2004, pp. 37 – 53
[15] idem, p. 33
[16] idem, p. 34
[17] Nida, E., Taber, Ch., *The Theory and Practice of Translation*, E.J. Brill, Leiden, 1969, p. 484
[18] Bassnett McGuire, S., *La traduzione – teoria e prattica*, Bompiani, Milano, 1993, pp. 31 – 33
[19] Coşeriu, E., *El hombre y su lenguaje. Estudios de teoría y metodologia lingüística*, Madrid, 1977, p. 208
[20] idem, p. 235
[21] Pentru detalii vezi Coşeriu, E. *Lecţii de lingvistică generală*, Ed. Arc, Chişinău, 2000, pp. 242-244, dar si pp. 184-185, 68-69
[22] idem, p. 185

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE:

Bassnet-McGuire, Susan (1993). *La traduzione.Teoria e prattica*. Milano: Bompiani
Codoban, Aurel (2001). *Semn şi interpretare. O introducere postmodernă în semiologie şi hermeneutică*. Cluj-Napoca: Dacia

BDD-A3159 © 2010 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:37:28 UTC)

Coseriu, Eugenio (1977). *El hombre y su lenguaje. Estudios de teoría y metodologia lingüística*. Madrid
Coşeriu, Eugen (1994). *Prelegeri şi conferinţe*, supliment al Anuarului de lingvistică şi istorie literară. Iaşi
Coşeriu, Eugen (1996). „Limbaj şi politică", în *Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară*, nr. 5, Chişinău, p. 10 – 29
Coşeriu, Eugen (2000). *Lecţii de lingvistică generală*. Chişinău: Ed. Arc
Dinu, Mihai (1997). *Comunicarea*. Repere fundamentale. Bucureşti: Ed. Ştiinţifică
Eco, Umberto (2002). *În căutarea limbii perfecte*. Iaşi: Polirom
Humboldt, Wilhelm von (2008). *Despre diversitatea structurală a limbilor şi influenţa ei asupra dezvoltării spirituale a umanităţii*. Bucureşti: Humanitas
Jakobson, Roman (1985). *Saggi di linguistica generale*. Milano: Feltrinelli
Lotman, Juri., Uspenskij, Boris (2001). *Tipologia della cultura*. Bologna: Bompiani
Munteanu, Eugen (2005). *Introducere în lingvistică*. Iaşi: Polirom
Munteanu, Eugen (2008). "Humboldt şi humboldtianismul", introducere la Humboldt, 2008, *Despre diversitatea structurală a limbilor şi influenţa ei asupra dezvoltării spirituale a umanităţii*. Bucureşti: Humanitas
Nida, Eugene (2004). *Traducerea sensurilor*. Iaşi: E. Institutul European
Nida, Eugene, Taber Charles (1969). *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E.J. Brill

RÉSUMÉ

PROBLEMES DE TERMINOLOGIE DANS L'ACTE DE LA TRADUCTION

Cet article est une analyse du procès de traduction comme un procès complet de médiation entre deux ou plusieurs cultures car ce procès n'est pas un simple transfert de mots d' une langue dans une autre. Le phénomène de la traduction a été catégorisé de plusieurs manières. En général, nous pouvons avoir une traduction littérale mot-à-mot ou une traduction sémantique fidèle; nous pouvons aussi parler d'une adaptation ou traduction libre ou idiomatique. On peut parler aussi de la traduction interlinguale,intraliguale et intersémiotique de Roman Jakobson ou de la métaphrase, paraphrase et imitation de Dryden ou encore de la traduction littérale, libre et fidèle de George Steiner. Notre recherche a comme point de départ la théorie sémiotique de la culture –Lotman- et, en même temps, la théorie linguistique intégraliste de E. Coseriu.

MOTS- CLÉS: *traduction, théorie, culture, sémiotique, linguistique intégraliste.*

BDD-A3159 © 2010 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:37:28 UTC)